

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«Затверджую»

Голова приймальної комісії
СумДПУ імені А.С. Макаренка
проф. Ю.О. Лянной
«15» лютого 2020 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»
для вступників на освітній ступінь «бакалавр»

за галуззю знань 01 «Освіта/Педагогіка»
на спеціальність 016 «Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)»
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»
(на 2 курс, нормативний термін навчання)

Розглянуто на засіданні
приймальної комісії
«28» лютого 2020 року
Протокол № «5»

СУМИ – 2020

Ухвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол № 11 від «27» лютого 2020 р.)

Завідувач кафедри

спеціальної та інклюзивної освіти,

д-р пед. наук, професор

_____ Т.М. Дегтяренко

Голова фахової атестаційної комісії

д-р пед. наук, професор

_____ Т.М. Дегтяренко

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	6
РОЗДІЛ ІІ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	8
РОЗДІЛ ІІІ. СИСТЕМА НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ. ПРОФЕСІОГРАМА ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА.....	11
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ.....	13

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» розрахована на абітурієнтів, які бажають навчатися за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)» освітній ступінь «бакалавр» (на 2 курс, нормативний термін навчання) і мають диплом молодшого спеціаліста педагогічних і непедагогічних спеціальностей.

Зміст програми вступного фахового випробування відповідає основним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності і реалізує тісні зв'язки з клінічними та анатомо-фізіологічними основами наукової галузі Спеціальна освіта, включає спеціальні методики дошкільного виховання та основи системи навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку, професіограму вчителя-дефектолога..

Завданням вступних випробувань є перевірка професійно-педагогічної та методичної готовності майбутніх фахівців спеціальних закладів для роботи з особами із психофізичними порушеннями.

Зміст програми вступних випробувань з Вступу до спеціальності 016 «Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)» складається з пояснювальної записки, чотирьох розділів: 1) загальні основи спеціальної педагогіки; 2) загальна характеристика особливостей розвитку, навчання й виховання дітей з особливими освітніми потребами; 3) професіограма вчителя-дефектолога і системи оцінювання.

Вступні іспити проводяться у формі усного випробування.

Абітурієнт, який претендує на вступ на освітній ступінь «бакалавр» (на 2 курс, нормативний термін навчання) за галуззю знань 01 «Освіта/Педагогіка» зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)», на вступних випробуваннях повинен:

- розкрити актуальну проблематику сучасної корекційно-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами;
- визначити клінічні та психолого-педагогічні особливості дітей з

обмеженими можливостями;

- визначити оптимальні засоби навчання та виховання різних категорій дітей з особливими освітніми потребами;

- надати характеристику основним поняттям спеціальної педагогіки: «корекція», «компенсація», «первинний дефект», «вторинні порушення» та ін.

- розкрити основну проблему спеціальної педагогіки – компенсацію і корекцію аномального розвитку;

- розкрити завдання навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами;

- визначити вимоги до особистості педагога-дефектолога.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Основні питання та їх коротка характеристика

1. Корекційна педагогіка як галузь педагогічної науки.

Корекційна педагогіка як галузь педагогічної науки. Основні поняття та педагогічні категорії корекційної педагогіки. Мета та основні завдання корекційної педагогіки. Основні принципи та методи корекційної педагогіки. Зв'язок корекційної педагогіки з іншими науками.

2. Структура та особливості аномального розвитку.

Поняття про порушення у розвитку людини та їх причини. Концепція про закономірності психічного розвитку в нормі й патології. Концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини. Складність структури та особливості процесу порушеного розвитку.

3. Законодавча база сучасної системи спеціальної освіти України.

Нормативно-правове забезпечення спеціальної освіти. Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту». Сучасне поняття інтеграції та інклюзії. Форми інтегрованого навчання і виховання. Психолого-педагогічний супровід як умова успішної інтеграції в соціум дитини з особливими освітніми потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / кол. авторів : Колупасва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.

2. Коберник Г. М. Введение в специальность Дефектология / Г. М. Коберник, В. М. Синьов. – К. : Вища школа, 1984. – 143 с.

3. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2006. – 288 с.
4. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
5. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
6. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
7. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
8. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
9. Основы корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.
10. Синьов В. М. Основы дефектологии: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.

РОЗДІЛ II
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ,
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Основні питання курсу та їх коротка характеристика

1. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.

Основні вроджені та набуті причини інтелектуальних порушень. Характеристика ступенів тяжкості інтелектуальних порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей з інтелектуальними порушеннями.

2. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.

Основні вроджені та набуті причини затримки психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.

3. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей зі зниженим зором.

Основні вроджені та набуті причини порушення зорового аналізатору. Психолого-педагогічна характеристика дітей зі зниженим зором.

4. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей зі зниженим слухом.

Основні вроджені та набуті причини порушення слуху. Психолого-педагогічна характеристика дітей зі зниженим слухом.

5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушенням мовлення.

Основні вроджені та набуті причини порушення мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення.

6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушенням опорно-рухового апарату.

Основні вроджені та набуті причини порушення опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями емоційного розвитку та поведінки.

Основні вроджені та набуті причини порушення емоційного розвитку та поведінки. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями емоційного розвитку та поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боскис Р. М. Учителю о детях с нарушениями слуха : книга для учителя / Р. М. Боскис. – 2-е изд., испр. – М. : Просвещение, 1988. – 125 с.
2. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
4. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
5. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
6. Основы корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.

7. Петрова В. Г. Кто они, дети с отклонениями в развитии? / В. Г. Петрова, И. В. Белякова. – М. : Флинта, 2000. – 104 с.
8. Синьов В. М. Основи дефектології: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.
9. Український дефектологічний словник / Л. В. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Засенко та ін.; за ред. В. І. Бондаря. – К. : Милосердя України, 2001. – 211 с.
10. Шеремет М. К. Логопедія : підручник / М. К. Шеремет, В. В. Тарасун, С. Ю. Конопляста / за ред. М. К. Шеремет. – К. : Слово, 2010. – 376 с.

РОЗДІЛ ІІІ

СИСТЕМА НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ, ПРОФЕСІОГРАМА ВЧИТЕЛЯ- ДЕФЕКТОЛОГА

Основні питання курсу та їх коротка характеристика

1. Сучасна система закладів для дітей з особливими освітніми потребами.

Загальна характеристика закладів для дітей з порушеннями розвитку. Дошкільні навчальні заклади компенсую чого типу. Центри розвитку дитини. Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

2. Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу.

Спеціально організоване навчання як умова привласнення дитиною з особливими освітніми потребами суспільно-історичного досвіду корекційно-педагогічного процесу в дошкільному навчальному закладі. Принципи корекційно-педагогічного процесу.

3. Особи з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

Поняття про інклюзивну освіту. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Мета та завдання інклюзивної освіти. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної школи. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір в Україні.

4. Професіограма вчителя-дефектолога, педагогічна деонтологія.

Роль вчителя у навчанні, вихованні і розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Вимоги до особистості педагога-дефектолога. Педагогічна деонтологія вчителя дефектолога. Професійні якості педагога-дефектолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч.-метод. посіб. / кол. авторів : Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін.; за заг. ред. Даниленко Л. І., – К., 2007. – 128 с.
2. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К. : Наук. світ, 2010. – 196 с.
4. Лапшин В. А. Основы дефектологии / В. А. Лапшин, Б. П. Пузанов. – М. : Просвещение, 1990. – 143 с.
5. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебідь, 2002. – 327 с.
6. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
7. Основы корекційної педагогіки : навч. посіб. / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені І. Огієнка, 2010. – 264 с.
8. Синьов В. М. Основы дефектологии: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів / В. М. Синьов, Г. М. Коберник. – К. : Вища школа, 1994. – 143 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Фахове вступне випробування «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» (на 2 курс, нормативний термін навчання) проходить у вигляді усного випробування.

Відповіді абітурієнта оцінюються за шкалою у **200 балів**.

Згідно з рівнями оцінювання знань «**високий**» ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 177 до 200 балів**; «**достатній**» ставиться, якщо абітурієнт набрав **від 154 до 176 балів**; «**задовільний**» та «**низький**» ставиться, якщо абітурієнт не розкрив матеріал у межах програм курсів педагогічних дисциплін і набрав **від 130 до 153 балів** та **від 100 до 129 балів** відповідно.

Загальні критерії оцінювання знань вступника на вступному випробуванні та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у таблиці:

Сума балів	Рівні	Критерії оцінювання знань
177–200	Високий	Абітурієнт дає правильні та розгорнуті відповіді на питання білету. Глибоко розуміє значення психолого-педагогічних термінів та вільно ними оперує. Різнобічно аналізує закономірності психолого-педагогічного розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку. Показує знання не лише основної, але й додаткової літератури. Робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади. Переконливо обґрунтовує власну думку.
154–176	Достатній	Абітурієнт дає правильні та достатньо повні відповіді на питання білету, але з деякими неточностями або пропусками в неосновних питаннях. Оперує психолого-педагогічними термінами без особливих труднощів, вміє логічно побудувати відповіді на поставлені питання, орієнтується в галузі дошкільної освіти, логічно обґрунтовує власну думку.
130–153	Задовільний	Абітурієнт в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповіді на питання білету неповні, неглибокі, містять неточності, носять частковий характер. Робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів. Відсутнє вміння обґрунтовувати власну думку.
100–129	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, а тому дає відповідь не по суті поставлених запитань. Не розуміє психолого-педагогічних термінів, не орієнтується в сучасних наукових дослідженнях у галузі дошкільної освіти, не володіє професійними знаннями.

Якщо абітурієнт під час фахового вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0–99 балів, то ця кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто брав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»
для вступників на освітній ступінь «бакалавр»

за галуззю знань 01 «Освіта/Педагогіка»
на спеціальність 016 «Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)»
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»
(на 2 курс, нормативний термін навчання)

Суми: СумДПУ, 2020

Відповідальний за випуск: **О. В. Боряк**
Комп'ютерне складання та верстання: **Н. В. Горбань**

Адреса видавця та виготовлювача:
Вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002,
СумДПУ імені А. С. Макаренка

